

DE LA POLÍTICA MATRIMONIAL D'ALFONS EL BENIGNE DE SARDENYA

FERRAN SOLDEVILA †

Aquest text ha aparegut entre els manuscrits d'altres treballs dels darrers temps de Ferran Soldevila, que apareguren amb motiu del recent trasllat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on Soldevila treballà fins a la seva jubilació. Tots havien estat publicats, a excepció d'aquest. Es tracta d'una comunicació que va ser llegida a la 1a Setmana d'Estudis catalanoaragonesos i sards (Càller, 1964). Com que és un treball acabat i corregit per publicar (tot i que l'annotació és de vegades incompleta i no sempre ha estat possible restablir-la), hem pensat que valia la pena no deixar-lo inèdit.¹ Devem a Jaume Riera el coneixement d'aquests texts, que li agraïm. També, a Maria Teresa Ferrer la notícia d'on va ser llegit i la correcció dels documents finals.

El *belli gerant alii, tu felix Austria nube* ha estat política sempre atraient per a totes les dinasties. Però, no sempre ha aconseguit els seus objectius d'expansió ni sempre ha evitat la guerra, ans al contrari, sovint ha estat causa de conflagracions bèl·liques. La casa de Barcelona va desplegar al llarg dels segles, a vegades amb èxit —Provença i Sicília— i a vegades amb evidents fracassos —Navarra, Xipre i Morea—, la seva política matrimonial; per això, és gairebé un tòpic parlar de la política matrimonial de la casa de Barcelona. La seva política de cara a Sardenya no havia d'ésser una excepció. Des que, en temps de Ramon Berenguer IV va tenir lloc l'enllaç de Barison, jutge d'Arborea, amb Algarbursa de Cervera i de Bas, la política matrimonial respecte a l'illa restava iniciada i, eficaçment, iniciada. Aquest enllaç permetia, en el regnat subsegüent, el d'Alfons el Cast, l'entronització d'una casa catalana en un territori sard dels més importants, una casa entroncada amb la de Barcelona per línia femenina. Agalbursa o Agalbors era filla de la princesa Almodis i néta del comte de Barcelona, Ramon Berenguer el Gran. La seva mare havia estat raptada novel·lescament pel seu pare Ponç de Cervera del palau comtal de Barcelona.²

Aquest enllaç, en el qual Ramon Berenguer IV, oncle d'Agalbursa, va tenir una actuació capital, permetia, amb la intervenció d'Alfons el Cast, a un nebot d'Agalbursa anomenat Ponç o Poncet i que després es va canviar el nom pel d'Hug, entronitzar la casa de Bas al judicat d'Arborea. Un oncle i curador d'Hug Poncet, Guillem de Torroja, cunyat d'Agalbursa i marit de Gaia (una altra filla de Ramon Berenguer el Gran), va menar una expedició a Sardenya per sostenir la candidatura del seu nebot. El rei Alfons el Cast no hi era certament aliè. Cal observar, també, que si Hug Poncet no descendia de Barison d'Arborea i no n'era més que nebot per aliança, potser ja duia sang sarda en les seves venes, perquè, segons va insinuar Miret i Sans, el seu pare Hug, vescomte de Bas, acompanyà la seva germana Agalbursa a Sardenya i allà va maridar-se amb una filla del jutge de Torres.³ A més, un altre jutge de Torres, Constantino, que va casar-se dues vegades, escollí totes dues don-

1. Maria Mercè COSTA el cita com a inèdit a *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*, Barcelona: Fundació Noguera (1998), p. 197-198.

2. Vegeu J. MIRET I SANS (1901), *Los vescomtes de Bas a l'illa de Sardenya*, Barcelona, p. 19 i seg.

3. MIRET (1901), p. 26-31.

zelles catalanes, Druda i Pundonda, segons afirmen Manno i Tola.⁴ La penetració catalana a Sardenya ja havia, doncs, començat.

La casa vescomtal de Bas restava arrelada a Sardenya. Però, els seus representants no van oblidar que el seu llinatge descendia de Catalunya i usaven constantment com a títol primer el de vescomtes de Bas; els monarques catalans tampoc van oblidar que més enllà de l'arxipèlag balear hi havia una altra illa on, un cert districte era regit per una nissaga més o menys enllaçada a la seva nissaga. Així, al cap d'un segle i mig de l'enllaç de la catalana Agalbursa amb el jutge d'Arborea, Pere el Gran, a l'adreçar-se al jutge Marià II, l'anomenà *dilecto affini nostro*. I no oblidem que Jaume I ja havia afalagat projectes —a prop del papa— de domini damunt l'illa.

No cal dir que, en ésser enfocada per Jaume II, des de la donació del papa Bonifaci VIII, l'acció diplomàtica i bèl·lica per convertir en efectiu el domini de l'illa, els jutges d'Arborea successors —Joan, Marià III i Hug III— van ésser objecte d'un especial interès per part de Jaume II, i aquests van correspondre amb la seva fidel col·laboració. I la política matrimonial no fou oblidada. Fou el fill de Jaume II, Alfons el Benigne, qui la va dur a terme. La casa d'Arborea fou, com es comprèn, la preferida. En el fons, aquesta política interessava tant als uns com als altres, a Jaume II i al seu fill Alfons, com al jutge d'Arborea Hug III, que era qui regnava a Arborea. Aquest jutge assenyala el moment de màxim interès dels dirigents sards per enllaçar-se i compenetrar-se amb Catalunya: observem que d'aquest període és l'adquisició de propietats a Catalunya per part dels d'Arborea, com la vila de Molins de Rei, el castell de Mataró, diverses masies a Llaveneres, Vilassar, Argentona i Cabrera.

Aquest és també un nou període d'enllaços matrimonials sardocatalans. «Hug III» escriu Miret i Sans, «recordant potser l'antic origen de la seva família, volgué entroncar-la per tots costats amb les més nobles cases catalanes».⁵ Que no havia oblidat els seus orígens ho demostra el fet que seguia usant el títol de vescomte de Bas, tot i que els vescomtes de Bas efectius existissin a Catalunya, aleshores l'ostentava el vescomte de Cabrera. Però, les circumstàncies eren prou propícies per a enllaços matrimonials entre ambdós pobles, i això no solament entre les classes nobiliàries; quan, després d'haver estat sufocada la revolta de Sàsser contra els catalans, s'enfocà la seva repoblació per catalans i sasseresos, aquests darrers van assenyalar com a solució els matrimonis mixtos: dones de Sàsser amb catalans de València i Barcelona, *cum Cathalani Valencie et Barchinone*, i dones de Lleida amb sasseresos;⁶ aquest document té, a més l'interès de mostrar com els valencians eren considerats aleshores, al cap d'un segle de la conquesta, com a catalans.

Doncs bé, un fill d'Hug d'Arborea, Joan, es va casar amb Sibilla de Montcada: una filla, anomenada Maria, després d'haver estat destinada pel seu pare a un monestir de Catalunya, contragué matrimoni amb Guillem Galceran de Rocabertí; un altre fill, Mariano, es casà amb la germana de Guillem Galceran, Timbors de Rocabertí; i una altra filla, Bonaventura, fou la muller de Pere de Xèrica, el besnét de Jaume I el Conqueridor i Teresa Gil de Vidaure. És d'aquest matrimoni que vull parlar més concretament en aquesta comunicació.

4. MANNO [s.a.], *Storia de la Sardegna*; TOLA [s.a.], *Dizionario biografico dei Sardi illustri*.

5. MIRET (1901), p. 102.

6. ANTONI M. ARAGÓ.

Pere de Xèrica era fill de Jaume de Xèrica i de Beatriu de Lloria. Els seus avis eren el primer Jaume de Xèrica, fill del Conqueridor, i Elfa Álvarez d'Azagra. Bonaventura, doncs, amb el seu brillant enllaç, entrà a formar part de la més alta noblesa de la Corona d'Aragó i, així, s'enllaçà amb aquesta corona, sobretot si considerem, com molts historiadors fan, el lligam de Jaume I i Teresa Gil de Vidaure no com un concubinatge, sinó com un matrimoni. Alfons el Benigne va mostrar molt interès en l'enllaç de Bonaventura d'Arborea amb Pere de Xèrica. Es delia per afalagar de totes maneres el senyor més ric de Sardènia. El dia primer de maig li féu donació, a ell i a tots els seus successors, de tot els drets que el rei tenia a la ciutat i al castell de Bosa, i en la curatoria de Plenàgia i de Costa de Vall, des que, per la rebel·lió dels marquesos de Malespina, havien passat a ser de la Corona. Era una magnífica prova de l'afecció que el Benigne sentia pel baró sard, i de com li agraiïa els serveis preclars i la constància de sincera devoció, mostrats envers el seu casal. Una prova no menys remarcable és la que li donà amb la preparació del matrimoni, que durant aquells dies s'estava negociant, el de la seva filla amb el noble Pere de Xèrica.

Han arribat fins a nosaltres un document i un memorial relatius a aquestes negociacions, que ens permeten conèixer els aspectes més importants. El negociador, segons apareix en aquest document, datat a Montblanc el 13 de juliol de 1328, era Fra Guidó, arquebisbe de Tira i d'Arborea. Ell, que es trobava a Barcelona, per indicació del rei, s'ocupava de l'elecció feta pel rei en la qüestió dels enllaços dels fills d'Hug III. En aquell moment, precisament, Pere de Xèrica li havia enviat el cavaller Gilabert de Noguera, amb potestat per firmar el seu matrimoni. Aquest duia, però, certs capítols que potser haurien resultat onerosos per al jutge d'Arborea. Per això, el rei va encomanar a Bernat de Boixadors, dilecte almirall i conseller seu, l'ordenació d'uns altres capítols de les coses que havien d'ésser demanades per Hug III, i li havia encarregat que estigués de part del jutge. I mentrestant, el rei, després d'examinar els capítols en el seu consell, va decretar i ordenar allò que més va semblar convenir a l'equitat. De manera que donà per bo i aconsellà a l'esmentat arquebisbe que, d'acord amb els capítols que li trametia segellats, firmés el matrimoni i no fes pressió, si l'afegit al dot era quelcom excessiu *ultra votum*.

Aquest és el contingut de la carta adreçada pel rei Alfons el Benigne a l'arquebisbe d'Arborea. El rei no hi dissimula gens ni mica que, en tot allò referent a les negociacions, està al costat del jutge Hug III, i procura que siguin atenuades les condicions que voldria imposar al seu futur gendre. Els capítols que el rei adjunta a la carta i als quals s'ha d'ajustar el negociador, ens ho confirmen. El rei, ja en el preàmbul, insisteix que aquests capítols han estat decretats després de tenir tractes amb una madura deliberació, i ordenant allò que li ha semblat més expedient.

I comença l'articulat. En primer terme declara que, essent el matrimoni expedient per a ambdues parts, ha de ser firmat encontinent pels procuradors respectius i que el venerable Gilabert Noguera, procurador del noble Pere de Xèrica, ha d'anar a la ciutat de Barcelona, on es trobarà l'arquebisbe Guidó, procurador de la donzella.

Tot seguit, el memorial entra en la delicada qüestió del dot, pel qual el jutge d'Arborea estava obligat a donar a la seva filla 20.000 florins d'or; tot i que, per part seva foren al començament ofertes 15.000 lliures de Barcelona, i per part de Pere de Xèrica n'eren demanades 20.000. Es veu que Hug III i el seu representant van caure en una confusió, tots dos creien, erradament, que 20.000 flo-

rins eren l'equivalent de 20.000 lliures barceloneses. I és notable l'explicació o excusa donada: la confusió es produí perquè l'arquebisbe i el magnat eren persones egrègies i inexpertes en aquestes assumptes: *quia sint persone egregie et in hiis non experte*. El títol d'egregi és, en efecte, donat sempre a Hug d'Arborea. La intervenció del rei va solucionar el conflicte. La decisió reial fou totalment favorable al jutge sard: el dot va restar fixat en 20.000 florins.

Hug III havia de fer portar honoríficament, com era pertanyent, fent-se càrrec de les despeses, la seva filla a la ciutat de València, on la donzella havia de dur tot el seu dot.

Tot el diner havia de ser dipositat a la sagristia de la seu de València o en un altre lloc que no apareix especificat, amb el nom de la donzella i de Pere de Xèrica; i no se'n podia extreure res, excepte el cas d'una compra faedora de la donzella.

També el rei volgué (una nova mostra del seu decantament a favor dels interessos dels seus súbdits sards), *in favore dicte domicelle*, diuen les instruccions, que els instruments dotals es fessin segons el fur d'Aragó que, segons diu, afavorien molt les mullers: *quod multum favet uxoris*.

La clàusula subsegüent estableix que la noble dona Beatriu, mare de Pere de Xèrica, havia de lliurar encontinent al seu fill els llocs de Mores, Maria, Placència i Torres d'Urrea, en els quals ell podia tenir casa i dels quals podia gaudir de les provisions de llurs rendes. I també, podia disposar del seu, ultra els llocs llegats a l'esmentat Pere pel seu pare Jaume de Xèrica, qui li havia donat la bona esperança que la noble dama el faria hereu d'una part dels seus béns.

Finalment, s'estableix que la compra que es projectava fer amb el dot, calia que no s'entengués feta pel marit, sinó amb el dot de la donzella, i havien de ser llocs *in solidum* de la donzella. Tampoc, no es podia entendre que ella tenia el dot com a béns del marit i que, en això, ella hi tenia la meitat d'acord amb el fur d'Aragó.

Aquests són els capítols que van servir de base per al matrimoni de Pere de Xèrica amb Bonaventura d'Arborea. Alfons I el Benigne procurà, en els tractes, sortir-se de totes les possibles eventualitats perjudicials per a la donzella d'Arborea.

Sobre aquest matrimoni, les cròniques guarden silenci. Res no en diu la de Pere el Cerimoniós ni tampoc la de Sant Joan de la Penya; el cert és que el matrimoni és anterior al regnat. Però, el rei parla molt sovint de Pere de Xèrica en la seva crònica, és un personatge que hi pren tant de relleu, que no hauria estat gens sorprenent que s'hagués fet alguna referència concreta, almenys en parlar de la guerra sarda amb la rebel·lió de Marià IV d'Arborea. Tanmateix, en un dels darrers passatges del llibre cinquè, la crònica fa costar que Pere de Xèrica i el jutge eren cunyats. És el passatge que diu: «E és cert que lladoncs, com nós érem lo dit setge de l'Alguer, lo dit jutge d'Arborea venc a tractament ab Nós mitjançant lo noble don Pedro de Xèrica, cunyat seu, sobre diversos afers de convinença entre Nós e el dit jutge faedora. Del qual tractament se feren alguns capítols, qui foren fermats per nós e per lo dit jutge». Encara aquí, Pere de Xèrica ens apareix com un dels principals negociadors del rei Cerimoniós, qui ja ho havia estat en una qüestió tan greu i delicada com la de les negociacions del rei Pere amb el rei Jaume III de Mallorca, i que apareix en la crònica reial com el principal personatge de la cort després dels infants Pere i Ramon Berenguer, oncles del rei. Al començament del regnat, les relacions entre el rei i el súbdit havien estat hostils, fins i tot aquest

havia anat a envair i talar els dominis del rei, com a càstig a l'actitud rebel del magnat i a la seva intervenció cabdal en la fugida de la reina Elionor a Castella. A ell, també es devia el fet que la mardastra no hagués caigut a mans de l'atenat que l'havia perseguit, «la qual cosa» —diu el rei en la seva crònica— «fo gran damnatge del regne d'Aragó». ⁷ Això no fou, però, un obstacle en la reconciliació ulterior ni en el judici, tanmateix favorable a Pere de Xèrica, que el monarca va estampar en la seva crònica i que mostra quina mena d'home era el marit de Bonaventura d'Arborea. A propòsit de la triga d'algunes galeres «que eren romases per don Pedro de Xèrica», en la tornada, després de la que podríem anomenar tercera conquesta de Mallorca, ⁸ la crònica diu: «qui, jatsia fos lo pus valent e acabat hom d'armes qui tan notable fos en nostra senyoria, emperò era fort laguiós». ⁹

Sigui com sigui, no sabem si el matrimoni d'aquest alt personatge aragonès amb la filla d'Hug III d'Arborea duia involucrades les males conseqüències (tampoc no podia dur-les) de l'enllaç de Marià, el germà de Bonaventura, amb una donzella catalana, Timbors de Rocabertí. Fet amb la millor intenció pacificadora i assimiladora, aquest enllaç presentava el perill de tots els enllaços femenins amb un home d'un altre país: això vol dir que ella era l'assimilada i, sobretot, que els interessos dels fills esdevenien, com és natural, fossin de l'ordre que fossin, els interessos de la mare i, si entre aquests interessos hi havia la independència del país, ella en seria una defensora. La descendent dels vescomtes de Rocabertí, una de les nissagues més antigues i fidels de Catalunya, no sols no pogué evitar la rebel·lió del jutge d'Arborea, Marià IV, contra Pere el Cerimoniós, sinó que hi degué col·laborar rancuniosament, sobretot després que Bernat de Cabrera, sota les suggestions dels prohoms de Càller, es desdigué del projecte de concòrdia entre el seu marit i el rei, establert en les seves converses amb la dama d'Arborea. «Prohoms de Càller», conta el Cerimoniós que ella va exclamar. Després de la darrera entrevista amb Cabrera, quan es trobà amb els dits prohoms, catalans tots o fills de catalans, que es disposaven a acompanyar-la i acomiadar-la reverentment, ella digué: «Prohoms de Càller, prou me hajats acompanyada! Mas promets-vos en bona fe que els primers qui en ploraran del consell que havets dat a mossèn Bernat serets vosaltres, e no irà molt que ho sintets». ¹⁰

En l'eloqüent rancúnia que l'ofesa dama posava en les seves paraules d'amenaça, hi havia l'anunci de l'enrunament de tota la política de concòrdia menada per Alfons el Benigne a Sardenya, i manifestada especialment en la seva política matrimonial; és tot allò que el seu fill Pere el Cerimoniós resum, amb la seva oratòria precisa i contundent, en la seva proposició a les Corts de Sant Mateu de València, que dedicà a condemnar la rebel·lió de Marià IV d'Arborea. Ell i el seu germà Joan, enviats pel seu pare Hug III, s'havien nodrit a Catalunya: «E lo senyor rei nostre pare, per tal com los amava, comana'ls a dos cavallers catalans, e dona-los per a mestres que els nodrissin a les nostres maneres e los mostrassen servir lo senyor rei nostre pare e nós e amar la nostra nació». «E volc», diu una mica més avall, «que el fill major seu, qui havia nom Pere, qui après sa mort fon jutge d'Arborea, reebés cavalleria de mà del senyor rei nostre pare: e volc que tots tres sos fills prenessen

7. *Crònica de Pere el Cerimoniós*, i, p. 55.

8. Les conquestes de Jaume I als sarraïns, i d'Alfons el Liberal al seu oncle Jaume II de Mallorca.

9. *Crònica de Pere el Cerimoniós*, iii, p. 51.

10. *Crònica de Pere el Cerimoniós*, v, p. 26.

mullers de nostra nació, e així es féu. E lo nostre pare los amava e los honrava més que a negun de sos sotmeses après sos fills».

Hi havia tot això, és cert; però, també hi havia els abusos d'alguns funcionaris reials. D'això, no en parlava ni poc ni molt el Cerimoniós, i això havia contribuït força a la revolta. Però, Alfons el Benigne sí que n'havia parlat. Hi havia volgut posar remei, i per això envià a l'illa dos reformadors, Berenguer de Vilaregut i Bernat Gomir, i els havia manat d'escriure-li; no en llatí, sinó en català, per tal de no haver de menester intermediaris ja que era molt gran l'interès i l'ansietat que la situació de Sardenya li produïa.

DOCUMENTS

I

LLEIDA, 26 DE JUNY DE 1328

El rei Alfons el Benigne confirma a Hug III, jutge d'Arborea, la donació en feu del castell i vila de Bosa, feta a Saragossa amb data del dia primer de maig proppassat. Aquesta donació és una altra manifestació de l'estima en què el monarca té el dit magnat en aquells dies que es negociava el matrimoni de la seva filla Bonaventura amb Pere de Xèrica.

Noverint universi quod nos, Alfonsus etc. attendentes nos jam cum alia carta nostra, data Cesa-rauguste kalendas madii anno subscripto, propter preclara et strenua servicia¹¹ nobis exhibita per vos, egregium virum Hugonem, vicecomitem de Basso, judicem Arboree, et sincere devocionis constanciam quam erga nostra servicia et beneplacita nostreque domus honorem et exaltacionem gereret noscimini laudabiliter et habere et ad omnem etiam inquietudinem a vobis et vestris in subscriptis penitus removendum dedisse, concessisse et donasse per Nos et per nostros vobis, dicto iudici vestrisque heredibus et successoribus, totum jus quodcumque ad nos pertinens in castro et civitate Bose et curatorii de Plenatgia et de Costa de Vallibus et terminis et appendiciis earumdem quod propter¹² rebellionem nobilium virorum marchionum Malespine, qui in eis se habere jus pretendebant, juri nostro regio duxeramus applicandum, quod quidem jus vobis et vestris concessimus ad habendum, tenendum et possidendum per vos et vestros in feudum pro nobis et nostris heredibus et successoribus, sub modis, formis et condicionibus quibus dictum locum de Bosa tenetis et tenere debetis in feudum, et ipsum jus dicto feudo incorporavimus, adjunximus et univimus, prout in dicta carta clausa per dilectum notarium nostrum Bonanatum de Petro plenius et latius enarratur. Nunc etiam quare predictorum serviciourum collatio et alie cause pretacte ad hoc merito nos inducunt, affectantes prelibatam concessionem et donacionem nostram validam persistere et vobis ac vestris firmiter observari ad uberiorum cautelam vestri et ad omnem inquietudinem vobis et vestris perpetuo

11. Segueix per ratllat.

12. Segueix rei ratllat.

removendam gratis et ex certa sciencia per nos et nostros donacionem et concessionem predictam laudamus, approbamus et confirmamus ac presentis scripture nostri patrocínio comunimus, volentes et etiam de novo concedentes vobis et vestris quod predictum jus per nos vobis concessum habeatis, teneatis et possideatis vos et vestri perpetue, plene et integre, prout per nos concessum et donatum est et in dicta carta nostra melius et plenius continetur, promittentes vobis quod predictam donacionem et concessionem complebimus, tenebimus et observabimus et teneri et compleri et observari faciemus et contra eam non veniemus nec aliquam contravenire faciemus aut promitemus aliquo jure, causa vel etiam racione. Et nichilominus, ex superabundanti cautela et securitate predictorum, promittimus et convenimus vobis, dicto egregio viro judici Arboree, et vestris heredibus et successoribus quod predictam donacionem et concessionem faciemus vos et vestros habere, tenere et possidere in pace perpetua contra omnes personas et quod tenebimur vobis et vestris de firma et legali eviccionem eorum, sub obligacione omnium bonorum nostrorum. Mandantes gubernatori nostro generali regini Sardinie et Corsice ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris quod predictam donacionem et concessionem ac presentem confirmacionem, concessionem,¹³ promissionem et obligacionem nostram firmam habeant et observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant aliqua racione. In cuius rei testimonium, presentem cartam nostram fieri et sigillo appendicio bulle nostre plumbee jussimus comuniri. Datum Ilerde. vi. kalendas julii, anno Domini millesimo. ccc^o xxviii^o.

Signum¹⁴ Alfonsi et cetera, etc.

Testes sunt inclitus infans Petrus Rippacurcie et Impuriarum comes, dicti domini regis frater. Guillelmus de Angularia. Arnaldus Rogerii de Paylars. Otho de Montecathano. Petrus Cornelii.

Ffuit clausum per Guillelmum Augeri, scriptorem domini regis.

ACA, Cancelleria, re. 508, f. 132 v°.- 133 v°.

II

MONTBLANC, 13 DE JULIOL DE 1328

El rei Alfons s'adreça a l'arquebisbe de Tira i d'Arborea tractant de l'elecció feta pel rei en la qüestió dels matrimonis que els fills del jutge d'Arborea havien de contraure en el seu regne. Es refereix concretament al casament del noble Pere de Xèrica amb Bonaventura d'Arborea, filla d'Hug III, i als capítols que li adjunta per a la seva firma pels representants dels dits futurs contraents, o sia el dit arquebisbe per la núvia i Gilabert de Noguera per Xèrica.

13. Segueix *pren ratllat*.

14. Segueix un espai en blanc.

Alfonsus etc. reverendo in Christo patri fratri Guidoni Tirensi et Arborensi archiepiscopo, salutem etc. Quam misistis nobis recepimus literam responsivam ad illam quam vobis direxeramus super electione per nos facta circa matrimonia in regno nostro per nobiles egregii Arboree iudicis liberos contrahenda. Et placet nobis quare sicut responsionis vestre tenor aparuit intencionem vestram nostris beneplacitis predicti egregii iudicis honorem cernentibus conformastis. Et ecce quod nobis tractantibus missus est curie nostre, pro parte nobilis Petri de Exerica, dilectus noster Guilabertus de Nogaria, miles, habens potestatem firmandi matrimonium supradictum. Qui certa atulit capitula diversa, que forte onerosa¹⁵ fuissent dicto iudici nontinencia. Nos vero volumus quod dilectus ammiratus et consiliarius noster, Bernardus de Boxados, capitula alia ordinaret eorum que peti¹⁶ habebant pro parte iudicis memorati et quod staret pro parte eiusdem. Et tandem partium capitulis in nostro consilio recensitis, decrevimus et ordinavimus quod equitati vidimus convenire. Sicque pro bono habemus et vobis cosulimus quatenus juxta capitula que sigillata vobis transmittimus, firmetis matrimonium supradictum, nec vim faciatis, si doti super additum est aliquid ultra votum.

Datum in Montealbano. III. idus julii anno Domini m^o. ccc^o. xx^o. octavo.

Ista sunt capitula post tractum super hiis habitum matura deliberacione decreta per serenissimum dominum regem super matrimonium nobilis viri Petri, domini de Exerica, et nobilis domicelle Bonaventure, nobilis viri iudicis Arboree filie, substrahendo utrique parti de intencionem sua et quod equum sibi visum extitit ordinando.

Primo siquidem quod dictum matrimonium cum sit valde expediens utrique parti consideratis considerandis firmetur incontinenti inter procuratores dictarum partium, et quod venerabilis Guilabertus ça Noguera, procurator dicti nobilis Petri, ad honorem dicti nobilis iudicis et reverendi archiepiscopi Arborensis, procuratoris dicte domicelle, accedat ad civitatem Barchinone, ubi est dictus archiepiscopus, pro firmando matrimonio supradicto.

Et quod dictus nobilis iudex Arboree teneatur dare in dotem dicte nobili filie sue viginti millia fflorenorum, nam pro parte sua fuerunt a principio promissa quindecim millia librarum Barchinone, et pars dicti nobilis Petri petebat omnino viginti millia librarum. Et si forte dixerunt quandoque viginti millia fflorenorum credebant illos valere viginti millia librarum Barchinone, cum sint persone egregie et in hiis non experte. Et ideo auferendo itrique parti de intencionem sua decrevit, voluit et ordinavit dictus dominus rex quod darentur viginti millia fflorenorum et non superadditur ultra id quod prima vice promissum fuit per partem dicti nobilis iudicis, nisi duo tamen millia librarum si concambium attendatur.

Item quod dictus nobilis iudex duci facita honoriffice, sicut decet, filiam suam, ad eius expensas, usque ad civitatem Valencie et quod ipsa domicella ducat secum totam dotem.

Item quod peccunia deponatur in sacristia sedis Valencie seu in alio loco tuto, nomine dicte domicelle et dicti nobilis Petri et quod inde non extrahatur nisi pro empacione facienda ad opus dicte domicelle.

15. Al manuscrit *bonerosa*, amb la *b* rascada.

16. Al manuscrit *petire*, amb *-re* rascat.

Item voluit dictus dominus rex, in favorem dicte domicelle, quod instrumenta dotalicia fiant secundum forum Aragonum, quod multum favet uxoribus.

Item quod nobilis domina Beatrix, mater dicti nobilis Petri, habeat incontinenti tradere dicto nobili Petro loca de Mores, de Maria, de Plazencia et Turrem de Urrea, in quibus possit tenere domum et de eorum redditibus provisionem habere. Et de suo eciam, ultra loca et bona alia legata dicto nobili Petro per nobilem Jacobum, quondam, patrem suum, dedit bonam spem dicti nobilis hereditare dictum nobilem filium suum de parte bonorum suorum.

Item quod empicio que fiet de dicta dote non intelligatur facta fuisse per ipsum nobilem Petrum, set de dote dicte domicelle et sint loca insolidum dicte domicelle, nec possit intelligi quod ipsa habeat dote super bonis viri et quod in hoc haberet medietatem juxta forum Aragonum.

ACA, Cancelleria, reg. 508, f. 130 r. – 131.